

УДК 651.74

Ю.Ю. Мірошніченко, С.В. Аверіна

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ДІЛОВОГО МОВЛЕННЯ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТЕХНІЧНОЇ СФЕРИ ДІЯЛЬНОСТІ

Авторами було проведено дослідження у вигляді анонімного письмового анкетування студентів за розробленими матеріалами. У ході дослідження визначено фактичний рівень сформованості культури ділового мовлення в майбутніх фахівців науково-технічної сфери.

Ключові слова: *культура мовлення, ділова етика, професійна мова, документ, мовна майстерність, мовна свідомість.*

Сучасні умови існування суспільства вимагають від людини уміння орієнтуватися у ситуаціях, що склалися, та визначати оптимальні шляхи вирішення проблем. Успішність процесу соціалізації особистості визначається усвідомленням суспільних цінностей та норм, власного соціального статусу, виробленням навичок і умінь суспільної діяльності, оволодіння мовою як системою засобів приймання, аналізу та передавання інформації. Комунікативні бар'єри, порушення процесів передавання або сприймання інформації можуть стати причиною зниження ефективності діяльності особистості, зокрема, особистості професійної. Актуальним постає питання формування професійного мовлення, як системи формул спілкування, що використовуються в ситуаціях професійної комунікації і полегшують процеси передавання, аналізу та сприймання інформації, які є важливою складовою соціалізації особистості.

Культура мовлення, як складова загальної культури є одним із найважливіших показників цивілізованості суспільства. Нині, коли українська мова набула статусу державної і розширює сферу свого функціонування, досконале володіння мовою стає важливим компонентом професіограми фахівців різного профілю. Професіограма - повний опис особливостей певної професії, що розкриває зміст професійної праці, а також вимог, які вона ставить перед людиною. Адже повний вияв професійних обдарувань індивіда відбувається саме засобами мовлення. У такий спосіб особа може реалізувати себе в різних життєвих ролях, скорегувати хід міжособистісного спілкування, що забезпечує ефективну взаємодію у середовищі виробничого колективу. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема виховання мовця, що усвідомлено творчо користується мовою як засобом самотворення, самоствердження та самовираження.

На цей час існує велика кількість досліджень, в яких розглядаються питання, пов'язані з формуванням культури мовлення загалом та культури ділового мовлення зокрема, як складових соціально адаптованої особистості.

Ці питання ґрунтовно досліджувалось в роботах таких науковців, як Л.Барановська, В.Коломієць, О.Мартіна, Л.Тоцька, Е.Полатай, М.Пентилюк тощо.

Більшість вчених наголошує на тому, що найгострішою в суспільстві постає проблема індиферентного (тобто незацікавленого) ставлення молоді до рідної мови, що значною мірою перешкоджає формуванню національно свідомої, всебічно розвиненої особистості. Це стосується, перш за все, студентської молоді, тому що саме в студентській спільноті виробилася своя культура мовлення.

Щоб довести чи спростувати це твердження нами проведено відповідне дослідження.

Експериментальною базою дослідження обрано інститут радіоелектроніки та телекомунікації (ІРТ) та інститут комп'ютерних систем (ІКС) Одеського національного політехнічного університету. Загалом в експерименті брали участь 110 майбутніх інженерів.

Дослідження проводилося протягом двох місяців і проходило в кілька етапів.

На першому етапі розроблено методику проведення експерименту. По-перше, було створено анкету, яка складалася з двох частин. Питання було вибрано з декількох розділів дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» (УМПС), яка викладалась протягом 3 семестрів на технічних спеціальностях ОНПУ. Питання формулювались таким чином, щоб перевірити як теоретичні знання студентів з культури ділового мовлення, так і практичні навички, пов'язані зі складанням певних документів.

На другому етапі проведено анкетування студентів за розробленими матеріалами, у ході якого визначено фактичний рівень сформованості культури ділового мовлення в майбутніх фахівців науково-технічної сфери.

На третьому проведено узагальнюючий аналіз результатів дослідження.

Передусім слід зауважити, що фактичний рівень сформованості культури ділового мовлення в майбутніх інженерів було визначено за наступними ознаками:

1. Правильність мовлення, яка передбачає: а) *знання* мовних норм (вимови, лексичних, морфологічних, синтаксичних, стилістичних тощо); б) *досконале володіння* літературними нормами на всіх рівнях мовної системи в її усному і писемному різновидах.

2. Мовна майстерність, що забезпечується: а) *обізнаністю* із синонімічним багатством літературної мови; б) *наявністю навичок* добору в конкретній ситуації висловлювання найбільш точного, стилістично доречного і виразного варіанту.

3. Мовна свідомість, яка складається з наступних ознак: а) уважного ставлення індивіда до мови взагалі; б) його прагнення до удосконалення власного мовлення.

Отже загальний аналіз одержаних даних послугував для визначення трьох рівнів сформованості культури ділового мовлення в майбутніх інженерів.

Високим ми вважали рівень мовців, які дали правильну відповідь на 65% - 100% питань анкети.

Середній рівень сформованості культури ділового мовлення визначався 33% - 65% правильних відповідей.

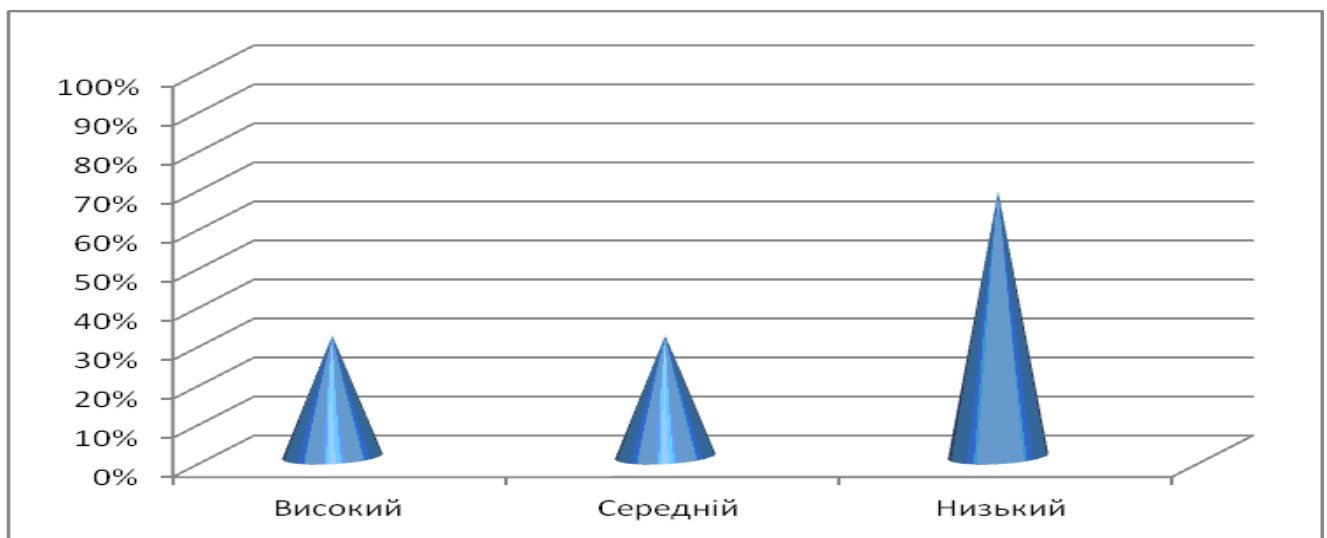
Низький рівень – 0% -33% правильних відповідей.

Отже було опрацьовано 110 анкет студентів 1- 4 курсів ІРТ та ІКС

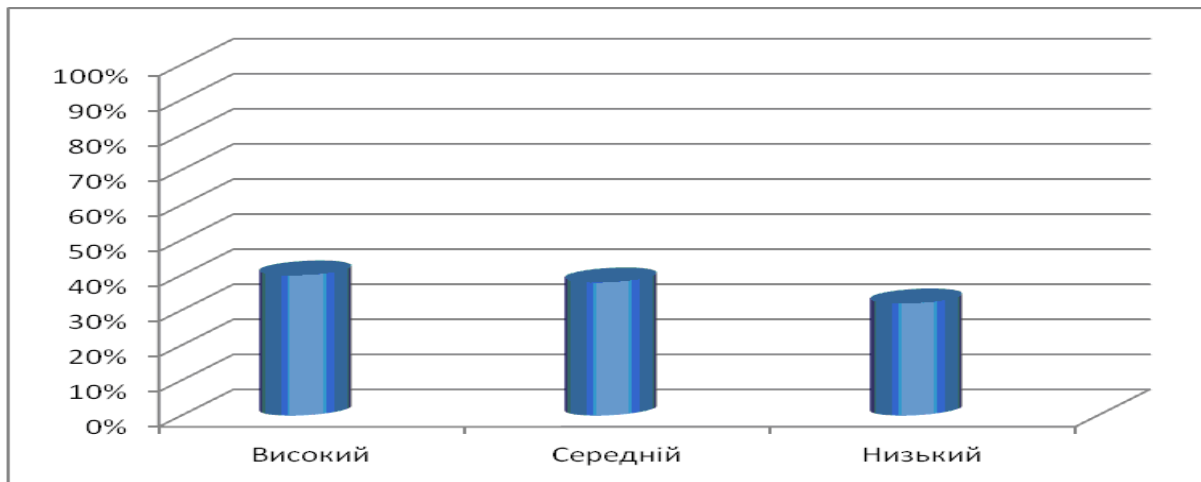
При підбитті підсумків отримані результати було представлено у вигляді наступних діаграм, з яких випливає наступне:

на *першому* курс високий рівень мають 21% студентів, середній – 21% студентів,

низький рівень - 58% студентів.

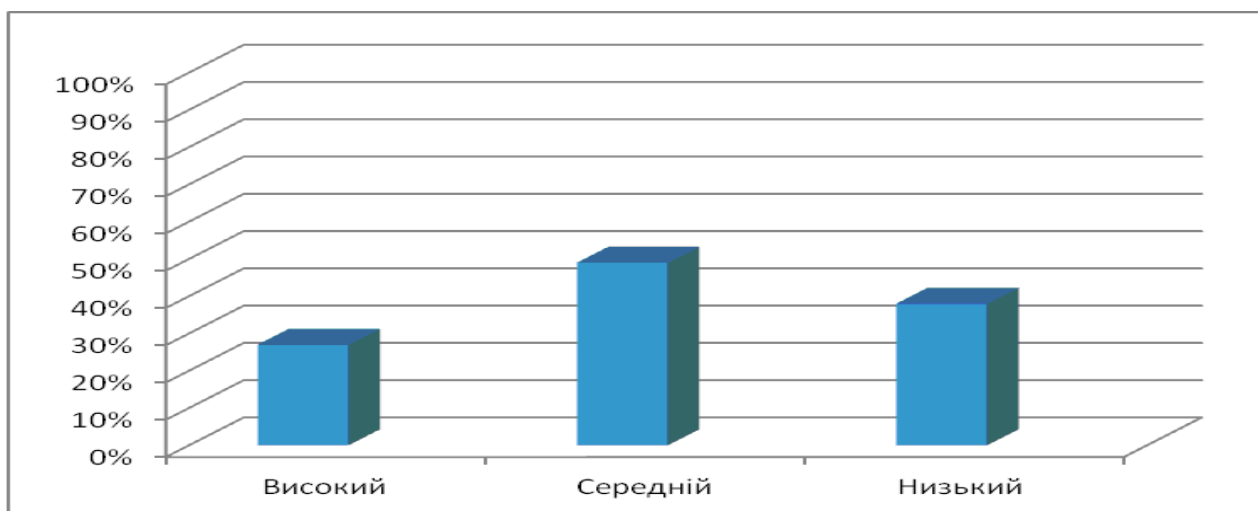
а *другому* курсі високий рівень мають 38% студентів, середній – 35% студентів, низький – 27% студентів.

На *третьому* курсі: високий рівень мають 39% студентів, середній – 31% студентів, низький – 30% студентів.

На *четвертому* курсі високий рівень мають 22% студентів, середній – 45% студентів, низький – 33% студентів.

Проаналізувавши результати дослідження можемо зробити наступні **ВИСНОВКИ**:

- на першому курсі більшість студентів мають низький рівень знань, що пов'язано з відсутністю базових знань з дисципліни УМПС, яка на цей час ще не вивчається;
- на другому курсі спостерігається підвищення рівня знань;
- на *третьому* курсі тенденція підвищення рівня знань зберігається;
- на *четвертому* спостерігається певне зменшення якості результатів.

Підбиваючи підсумки слід зазначити, що найоптимальніше рішення даної проблеми – це усвідомлення майбутніми інженерами існуючої проблеми, по-перше. По-друге, необхідність систематично і самостійно працювати над удосконаленням власного мовлення, ознайомлюватися з різними засобами вербального і невербального впливу на партнера, удосконалювати практичні мовленнєві уміння і навички. По-третє, можливо, слід звернутися до Міністерства освіти та науки України з наступною пропозицією: або продовжити курс УМПС, або внести до освітньої програми такий предмет, який би дозволив підвищити якість професійного ділового мовлення і культури мовлення взагалі.

Авторами было проведено исследование в виде анонимного письменного анкетирования студентов по разработанным материалам. В ходе исследования определен фактический уровень сформированности культуры деловой речи у будущих специалистов научно-технической сферы.

Ключевые слова: культура речи, деловая этика, профессиональная речь, документ, языковое мастерство, языковое сознание.

The authors of the study was conducted as an anonymous written survey of students in developed materials. The study determined the actual level of formation of cultural business communication professionals in future scientific and technical fields.

Keywords: speech culture, business ethics, professional language, document, language skills, language awareness.

УДК 378.147:811.161.1

Л.В. Печкурова, Р.И. Ус

МОТИВАЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ОБУЧЕНИИ РКИ НА УРОВНЕ РЕАЛЬНОЙ КОММУНИКАЦИИ СТУДЕНТОВ III – IV КУРСОВ

В статье рассмотрены вопросы применения инновационных технологий в процессе обучения РКИ. Акцентируется внимание на целесообразности применения интерактивных методик обучения, что